

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СТРУЧНИ ДЕО

О ПРОДАЈИ ЗА ИЗВРШЕЊЕ ОДЛУКА СУДСКИХ

(ЗВРШЕТАК)

Овако широко протумачен, други став §. 478., као што смо већ приметили, одузимао би вредност наређењу из првога става. Он би имао тада ту последицу, да би се власт могла врло лако ослободити дужности коју, према том наређењу, има. Каква је то дужност? Да лицима о којима је у истом наређењу реч продају саопшти лично и благовремено. Понименце, извршни орган, пошто би одредио дан продаје, не би се ни најмање журио да свима тим лицима на време продају саопшти. Он би чекао, да се дан ове толико приближи, да не би имало више могућности да им се продаја на време лично саопшти; па би, између становника места у коме она, власт, дејствује, одредила сваком од заинтересованих заступника и њему продају саопштила! На приговор, који би јој заинтересовани могли упутити тога ради, власт би одговорила, да законодавац њој допушта да продају заступнику саопшти „ако се ма коме од њих из ма кога узрока не могне позив за продају на време предати или саопштити“.

Из овога излази, да би од извршне власти зависило, да ли ће се лицима из првога става §. 478. продаја лично саопштити. Под условом, да не пропусти одредити им, онако као што смо то горе објаснили, заступнике и овима позив за продају предати, власт би имала могућности да одредбу првога става §. 478. обиђе без икакве своје одговорности.

Да ли се овако сме тумачити други став §. 478.? Када се има у виду циљ одредбе првога става, нема сумње да је законодавац на првоме месту хтео да се продаја заинтересованима саопшти лично. Јер није равнодушна ствар за њих да ли ће тако бити или ће се продаја, у место њих, саопштити каквом лицу које

ће им бити одређено за заступника. Свакако, они ће пре хтети и боље умети него овај штитити своје интересе. Тек на другом месту, законодавац се задовољава да се продаја саопшти заступнику, а то ће бити онда ако није имало могућности да се она лично заинтересованима саопшти. Законодавац, и с правом, мисли да је боље, по интересе дотичнога лица, да се продаја, која се већ њему лично саопштити није могла, саопшти бар његовом заступнику.

Када §. 478. први став има значај који смо мало час истакли, онда се други став не сме тако тумачити да он потре оно што стоји у првом ставу. Никад не треба, тумачењем закона, законодавца ставити у контрадикцију са самим собом; нарочито не онда када је одредбу, која би, по изгледу, контрадицирала другу неку одредбу, могућно, не вређајући њен текст, интерпретирати на начин који не ствара противуречност.

Према овоме, други став §. 478. треба овако схватити: Ако се заинтересованим лицима, због каквога узрока *независнога од воље извршнога органа*, не буде могао позив лично саопштити, то ће се онда учинити преко заступника. Извршни је орган дужан, дакле, према наређењу првога става §. 478., учинити све што може и треба да се заинтересованом лицу продаја лично саопшти; а тек ако се то, и поред најбоље воље његове, не би могло благовремено постићи, одредиће томе лицу заступника и овоме ће продају саопштити. Н. пр., дужник избегава саопштење позива, и, услед тога, власт је у ризику да продаја остане несаопштена дужнику. Тада ће она одредити дужнику заступника и њему ће благовремено продају саопштити. Или, један од интабулисаних поверилаца отпутовао је, својим трговачким пословима, у иностранство, и не зна се када ће се вратити. И тада има места примени 478. став други. Или, смесничар се налази, у овај мах, тако далеко, да му се позив за продају не би благовремено могао доставити: продаја ће се саопштити заступнику. Или, пове-

рилац који је тражио извршење није, због болести, у стању да прими лично саопштење продаје: то ће се учинити преко заступника ит.д..

Отуда, ако се је власт својим нехатом ставила у тај положај да продају не може више благовремено саопштити лично заинтересованоме, одређивање заступника и саопштење продаје овоме било би неправилно. Продаја би се сматрала ту за несаопштену и онда би се, на тражење дотичнога лица, уништила.

Најзад за овакво мишљење можемо навести и сам други став §. 478., који на завршетку вели овако: „...назначивши у постављању за што је тако урадила“. Дакле, власт мора да наведе, у акту којим дотичном лицу поставља заступника ради саопштења продаје, узрок због кога тако чини. Ако би се сада узело, да речи: „из ма кога узрока“, које се налазе у истом ставу, значе то да власт може преко једног заступника продају заинтересованоме саопштити и онда када је лично и благовремено саопштење њеном *немарљивошћу*, и у опште њеном вољом, учињено немогућним, тада не бисмо видели разлога наређењу, да власт мора означити узрок постављења заступника. Другим речима, када би то било остављено власти да заинтересованим лицима продају саопштити лично или преко заступника, нашта онда знати узрок зашто је власт изабрала ово друго место онога првог? Пошто, пак, свако законско наређење има свог разлога, то и наведени део другог става §. 478. мора имати свога смисла. А он га има онда када се други став тумачи онако како смо ми то горе објаснили. И заиста, када власт не може, по својој вољи, вршити лична саопштења преко заступника, већ само онда када је благовремено лично саопштење немогуће због неког узрока независног од воље власти, онда је сасвим корисна одредба по којој власт у акту постављења заступника има да значи узрок тога постављења. На тај начин видеће се, да ли је власт имала или не право да тако чини. Ако наведени узрок

није такав да је због њега власт могла саопштити продају преко заступника, узео се да ова није ни саопштена дотичном лицу, и продаја ће, на тражење овога, као неуредна пасти.

Став други унесен је у §. 478. законом од 14. јула 1898.. То је једна корисна одредба која, у исти мах, штити и интересе лица у том параграфу означених и убрзава продајну процедуру. По ранијој редакцији §. 478., једини случај у коме је продаја била уредна, и ако није била саопштена неком од заинтересованих лица, то је био онај када се није знало где дотично лице живи. Отуда, ако се продаја није могла из неког другог разлога лично саопштити, она је могла бити уништена као неуредна. То је био штетан систем, јер је вређао интересе приватнога кредита, чије добро развиће благотворно утиче на економске односе.

Данас, под условом да се извршној власти нема да пребаца за то никаква кривица, продаја може да буде пуноважно саопштена и преко заступника. На тај начин, заштићени су у довољној мери интереси свију лица која су ангажована у јавној продаји.²⁾

Да додамо, на крају, да заступници из §. 478. имају, по допуни тога §-а од 14. јула 1898., пет динара на име дневнице, која се наплаћује првенствено из продајне цене. Живојин М. Периф.

СЛОБОДНА ВОЉА И КАЗНЕНО ПРАВО

(СВРШЕТАК)

Друкче са противног становишта, по коме би се циљ казне морао да стави у

²⁾ Питање: на који начин има да се саопшти продаја, спорно је у јуриспруденцији. Светозор Јањић, у својој збирци одлука Касационога Суда и управних власти, коју смо више пута већ овде цитирали, наводи, код §. 478., једно решење I-ога одељења Касационога Суда, од 14. новембра 1903. год., бр. 6741. (Полицијски Гласник, 1904., број од 22. августа, стр. 259.) по којој је саопштење дана продаје пуноважно са формалне стране извршено, ако је онај (у конкретном случају дужник) коме се позив саопштава ставио свој потпис на овај и власт тај потпис оверила. Првостепени суд, чије је решење Касациони Суд био поништио наведеном одлуком својом, нашао је био да саопштење продаје, и ако је оно било учињено како је горе речено, није било правично, пошто се и та саопштења, по мишљењу првостепенога суда, имају извршити по §. 370. грађ. судског пост. (који се налази у гл. XIII: „Достављање судских пресуда и решења“) који овако гласи: „Све што се коме предати има, даће се на особени реченице, који ће потписати онај, коме је шта предато. — Ако писати не зна, метнуће крст поред имена пред два сведока. — И ови сведоци, и они пред којима се акт на обиталиште прилепљује, потписаће се такође на реченицу.“ У једном, пак, свом ранијем решењу, од 15. маја 1882. бр. 1625. (С. Јањић, Полицијски Гласник, 1904., број од 22. августа, стр. 259.), Касациони Суд је тражио да се позив за продају саопшти по §. 478. у вези са гл. XIII. грађ. суд. пост., то јест у вези са §. 370. тога законика. Ми мислимо да је оно прво решење Касационога Суда тачније. Јер, што треба, то је да нема сумње да је продаја саопштена, а те сумње нема када власт овери саопштење. То оверење има значај јавне исправе, и оно се може оборити само кривичном парницом. Никакви сведоци нису ту потребни. Ми чак мислимо да и ово оверење власти није потребно, ако је онај коме се продаја саопштава својеручно потписао позив и ако је, осим тога, био толико писмен да је могао забелешку, односно дана када ће продаја бити, прочитати.

могућно спречавање будућих злочинстава. Према томе би могло бити, да се најтежи злочинац отпусти одмах или после кратког времена, ако само не постоји опасност да ће у б. дуће чинити злочинства. Може бити и обрнуто, да се ко и због најмањег престапа задржи дуго или доживотно само због тога, што постоји опасност, да ће чинити зла дела. Могло би се доћи и до тога, да се осуђенику у казненом заводу зајемче све могуће олакшице и удобности, ако је довољно зајемчен онај циљ сигурности. Дакле морало би му се допустити; да једе шкољке и пије шампањ, да спава на свиленом јастуку, да пуши најфиније цигаре, па чак и да прима посету друштва, и новине да издаје, као што се то у ствари догађа у понеким америчким затворима, а што би код нас тешко могло бити уведено. Могло би се и за то говорити, да се кажњеном чиновнику допусти, у колико је то могуће, да из затвора отпавља свој посао, кажњеном бирачу, да под стражом иде на бирилице ит.д. Свакојак би у свима овим односима повукао сталну границу делом циљ застрашавања, делом би обзира на умешане приватне и јавне интересе забранили, да се такве слободе зајемче. Али, колико би то било заобилазно и несигурно, да се на овом заобилазном путу одређује величина казне? Много простије и природније мора изгледајти, да се висина казне одреди према основној мисли самог казног права т. ј. да се изрекне она казна, коју је учинилац заслужио према гледишту на кривицу. Која је то казна, подлежала је поједином случају врло разноликој оцени, али ће увек с обзиром на повремено стање културе постојати извесно схватање о томе, а задатак је законодавца, да овом општем схватању да одређени израз упоређењем појединих врста злочинства. Свакојак тиме није казато, да се *и*оред становишта кривице не може одн. не мора уступити и другим становиштима известан *утицај* на одмеравање казне. Шта више има разних обзира, којима се модификује становиште кривице.

Овде долази на прво место *малолетство*, пошто изгледа, да је сасвим на своме месту, да се лица, која у време извршења дела нису прешла извесно доба живота, не само не казне, већ да се шта више подвргну извесном васпитном и поправном дејствовању, у ком је циљу оправдано, да се таква лица држе дуже време у казненом заводу или у каквом заводу за поправку, но што би то било оправдано из разлога кривице, — једна установа, која је с правом уведена у неким страним законодавствима, док се у позитивном немачком праву грешком налази таква установа сада само за такве малолетнике, који због недовољног разбора не могу бити осуђени.

Овде долази даље, да се социјално *проишлага* лица, нарочито таква, која су кажњена више пута због прошње, скитње, или што су се својом кривицом налазила у стању пужде за помоћ ит.д. по издржаној казни смештају у т. зв. радионицу, где се она с обзиром на разноликост случајева могу задржати до две године. Пи-

тање је, да ли не би ово средство требало више примењивати, у опште код поновних повратника, а нарочито код тешких злочинаца, пошто изгледа да је интерес грађанског друштва, да тако опасна лица по издржаној казни не буду без околишења понова пуштена у друштво против самог друштва.

С друге стране да се оправдати, да се онима, који су се добро владали у казненом заводу, отпусти један део казне, биле условно или безусловно, — једна установа, која се прво применила у Енглеској, и под именом *аривременог* или *условног отпуста* уведена и у немачком законодавству.

Вредан је ближе оцене и предлог, који је у новије време учињен, и у неким страним законима, тако у енглеском и америчком праву, као и белгијском законодавству и остварен, да управо под извесним околностима и сама *осуда* може бити *условна*. Изближе ова се установа састоји у томе, да се таква лица, која досада нису издржала никакву казну, да би се нарочито поштедела, тако казне, да им се казна отпусти, ако у извесном времену не учине никакав нови деликат, али у противном да се примени истовремено и ова казна и она, коју повлачи нови деликат.

Али је од важности сетити се, да се све ово може оправдати само као *изузетак* и само као одступање од нормалне форме казног права. Напротив чим се ови изузетци огласе за правило, казно је право у опасности, да се жртвује у корист прстих полицијских становишта, као што се то десило несумњиво код неких новијих предлога, који су учињени ради поправке казног права. Тако код предлога, да нико у опште не може бити осуђен на извесну казну, већ да се одмеравање казне потпуно или делимично остави управи казног завода. Више је стало до тога, да се казно право пружи у своме нормалном облику, али је овај зависан од појма субјективне кривице, чија је опет претпоставка усвајање кривице, чија је опет претпоставка усвајање слободне воље.

Али је не само нормални облик казног права, већ су и *достојанство* и *снага* истог, зависни од усвајања слободне воље. Или зар је то достојно стање, кад ми зликовцу, који се на то позива да није могао друкче радити, но што је радио, немамо ништа друго да одговоримо, но филозоф Зено, који је своме робу, који га је покрао и на исти се начин правдао, одговорио: добро! одређено ти је било да крадеш, али ти је исто тако одређено, да за то добијеш и батине! И колико *снаге* смо склони да потрошимо на казно право, ако се све развија према природним законима, и ако онај који кажњава мора себи да каже, да ни једна његова одлука не зависи од њега, већ је условљена чисто природним односима? У толико, али само у толико, постоји свакојак горе оспорени однос између усвајања слободне воље и науке о претходној одређености свих радња. — Напоследку и *постојање* самог казног права зависи од усвајања слободне воље. Или зар би ми могли одиста говорити о *казни* у пра-

вом смислу, ако се учинилац не би сматрао као творац својих дела, већ тако рећи да чини пролазну тачку злочиначких појава. Јер у *појму* казне, тачно посматрано, постоји троје: прво поименце, да је она једно зло, које се над неким изриче; за тим, да се она изриче због каквог недопуштеног понашања, и напослетку, да се њоме у учиниоцу пробудује свест о недопуштености његовог понашања. Али ово последње спречава, да се о казни у правном смислу говори код лица без слободне воље; јер се циљ, да се у учиниоцу пробуди свест о недопуштености његовог понашања, може разумно још само тада имати пред очима, ако је учинилац имао могућност, да не учини то, што је учинио. У противном је бесмислица говорити о казни у правном смислу, то су више средства сигурности, поправке или средства васпитања слична казни, која имају да се примене.

И кад смо на тај начин потребом казненог права доведени, да усвојимо постојање слободне воље, — зар не стоји ово усвајање у сагласности са најпознатијим фактима индивидуалног и јавног живота?

Најпре и пре свега с тиме, што смо сви ипак најодлучније свесни слободе својих одлука. Свакојако да је сумња и у овом погледу вршила своје, и тако тврди један новији правник, да он још никад није имао осећај слободног одлучивања, већ је при свима одлукама још увек био свестан, да следује стварној нужности. Али се не зна, да ли се овоме треба пре чудити, или смејати. У сваком случају неприродно је становиште оно, где се у болести не познаје сопствено биће. Друкче на пр. Спиноза и Шопенхауер, који, као што је горе поменуто, оглашавају осећај слободне воље као илузију, али морају признати, да је овај осећај постојао у свима временима и код свих народа. — И збиља, да ли је овај осећај илузија?

Тада је напослетку и то илузија, кад нам наша *савест* каже, да смо нешто добро или нешто зло учинили? Свакојако и ово се тврдило и веровало, да глас савести значи управо само радост због успеха дела, или љутњу и досаду због неуспеха дела. Али ко би то веровао? У место свега другога ја потсећам само на ону пуну узбуђења силу, којом је у једној од највећих трагедија свих времена, у Магбету изражена ова свест о кривици.

И *карактер*, чија је једноставност пређе навођена као основ против слободне воље, је ли он тако чврст и непромењив, као што се каже? Тачно је, да могу с приличном извесношћу казати, кад познајем нечији карактер, како ће овај у извесном даном случају радити. Али би рачун могао бити погрешан у не мало случајева. Пошто карактер сам ни у ком случају не почива више само на природним особинама, већ се бар *истовремено* појављује као резултат одлука пуних одговорности — у томе се чак састоји највећа трагика људског живота, која се само из блиских разлога не може у драми изложити —, то морамо узети, да поједина радња са своје стране није у сваком погледу условљена карактером. Мислим, да нам овде

није потребно, да се са Кантом враћамо на интелегибли или ванвремени карактер, на један излаз, коме се делом много чудило, али који је с пуним правом назван мистичним и фанастичним. Шта више одговара потпуно *искуству*, да карактер једног човека не представља за њ границу, коју не може прећи. —

И зар не ба престала свака *морална осуда*, ако се о слободној вољи не би могло говорити? Али нико не допушта, да му се одузме право, да себе, и пре свега друге, критикује. И ако ова наклоност, да се намећемо за судију својим ближњима, може ићи сувише далеко, и тада се јавља као врло омрзнута и одвратна, то је ипак право и добро, што морални интерес за оцену људских радњи не ишчезава. Јер, какво би то стање било, где би престало дивљење добрим делима и одвратност према злим делима? Према неутошности таквог стања могла би се пустиња Сахара назвати расцветаном баптом.

Није много друкче, кад изближе посматрамо, ни са социјалном или *друштвеном оценом*. Свакојако да се као социјална преимућства хвале и врло случајне ствари: богатство и високо рођење, таленти и лепота, све се то хвали не само у опште, већ прибавља притежаоцу истих, без његове сарадње, углед и утецај. И кад видимо, како некое припада без муке награда друштвеног признања, могло би се бити склоно, да се управо у овоме нађе против доказ нашем схватању. Али на похвалу човечанства може се рећи, да права заслуга, ако је одиста до тога стало, ипак увек много узвишеније стоји но она случајна преимућства. Никоме не пада на памет, да пореди заслуге Ротшилдове са заслугама Визмарковим и Молткеовим или да ода исту пошту ма ком принцу или грофу, онако колико вреди, коју одаје Лутеру и Шилеру. И тако се можемо надати, да ће и у будућности, бар у мишљењу увиђавних, права заслуга стајати на врхунцу друштвене оцене.

Све нас ово, као што је речено, може само појачати у усвајању слободне воље, коју ми сматрамо за потребну за здраво развиће казненог права. У колико остају још сумње, — а докле буде света, докле ће питање о слободној вољи остати мистерија —, може нам двоје помоћи. Прво поименце, да заједно са Кантом огласимо слободу воље, у пркос свих теоријских сумњи, за *безусловни захтев практичног разума*, једно становиште, које изгледа много разумније, него она неразумна наука о интелегиблом карактеру и коме је једном Визмарк подарио израз, казавши, да без вере у више ствари не вреди живети. И за тим, да у помоћ узмемо управо оно правило казненог права, да *у сумњи има преимућство блаже мишљење*, правило, које неправедно узимају противници у помоћ. Јер се само признањем постојања слободне воље, као што смо видели, чува учинилац и грађанско друштво од безмерних напада у правни круг појединаца.

Превео

Д-р Д. М. Суботић.

ЖЕНЕВСКА ПОЛИЦИЈА СИГУРНОСТИ

(СВРШЕТАК)

Бригадијери, као шефови бригада примају послове од бригадије — шефа, који ради у бироу и деле их међу своје агенте. Предмете, које дају агентима ујрад, убедежавају у нарочиту књигу и по истеку недеље дана траже их натраг. Ма како да су агенти способни, они врло ретко могу да изведу до краја послове, који су им поверени, те с тога бригадијери теже послове сами врше, а за лакше дају им опширна обавештења.

4. **Подбригадијери.** Њих има осам и они су додељени бригадама, а неки се јављају као шефови административне бригаде.

5. **Агенти.** Успешан рад полиције сигурности зависи и од добротe агената, који у њој раде. Агенти полиције сигурности треба да су предани послу, вредни, савесни и храбри. Сва та својства једног доброг агента имају без мало сви агенти женеvsке полиције сигурности.

Но, да би агенти били предани послу и савесни, потребно је да су добро материјално осигурани. У Женеви је то и учињено. Њих постова Државни Савет, а на основу молбе и исцрпне анкете о моралности лица, које тражи постављење. Чим когод буде постављен за агента полиције сигурности, полаже и заклетву, пред Државним Саветом, на тек по положеној заклетви отпочиње посао. Свако постављење важи само три године и Државни Савет има право сваке треће године, да отпусти сваког агента без разлике, ако нађе, да није подесан за службу. Но овим постављењима сваке треће године не врше се од стране Државног Савета никакве злоупотребе, јер данас има, у женеvsкој полицији сигурности, готово половина агената, који су у служби преко двадесет година и једно седам, који су у служби преко двадесет и пет година. При уласку у службу агенти полажу кауцију од двеста динара, а добијају бесплатно један револвер, једну лантерну, један огртач (сваке треће године), плаку на којој је урезано поред државног грба и ознака „агенат полиције сигурности“ и једне меноте.

Ево награде, коју имају агенти полиције сигурности:

- 1, Шеф три хиљаде пет стотина динара годишње;
- 2, Бригадије — шеф две хиљаде осам стотина динара годишње;
- 3, Бригадије, две хиљаде четири стотине динара годишње;
- 4, Подбригадије две хиљаде две стотине динара годишње; и
- 5, Агенат хиљаду осам стотина до две хиљаде сто динара годишње.

Али им се плате још и повећавају. То повећање бива овако:

- 1, После три године службе са 0-30 п. дин. дневно;
- р, После шест година службе са 0-40 п. дин.;
- 3, после десет година службе са 0-50 п. дин.; и

4, После петнајест година службе са 0:80 п. дин.

Да би агенти били подстрекнути на што јачи рад, дају им се и нарочити додаци. Тако, за свако хапшење скитнице и просјака добијају по динар; за свако хапшење протераних лица и проститутака добијају по два динара, и најзад за свако хапшење лица, за које је лансиран мандат за хапшење, добијају по три динара.

По навршеној двадесетој години службе агенти имају право на пензију.

Ево величине пензије:

1, Шеф хиљаду пет стотина динара годишње;

2, Бригадије — шеф хиљаду динара годишње;

3, Бригадије осам стотина педесет динара годишње;

4, Подбригадије осам стотина динара годишње; и

5, Агенат седам стотина педесет динара годишње.

За сваку годину службе изнад двадесете, па закључно до тридесете, пензије им се повећавају још са по тридесет динара годишње.

Да разгледамо рад агената.

1. *Женевски агенат на улици.* Када смо говорили о бригадирима, поменули смо, да у женевској полицији сигурности има четири бригаде, а међу њима и тако звана улична бригада. Уличној бригади поверени су послови око тражења и хапшења коцкара, лопова што краду из излога, лопова à l'américaine, протераних лица, скитница и просјака.

У париској полицији сигурности уличној бригади много је олакшанији посао. Агенти, који у њој раде, као и сви агенти без разлике у париској полицији, знају *portrait parlé*. Док, женевским агентима у овој бригади, посао је отежан. Они знају мало од *portrait parlé*-а, али зато служе се необично вешто оним податцима, које налазе у испитним актима и потерницама. Но, поред свега тога добар агенат мора имати *de la flair* што кажу Французи, на име, треба да осети лице, са којим је од интереса да се бави.

Свако лице, које се агенту учини сумњиво, зауставља и тражи исправе. Лица, која немају при себи исправе одводи одмах у најближу жандармеријску станицу, где га претреса, па потом води у полицију сигурности. Лица пак, која имају исправе обично отпушта, извињујући им се, сем, ако агенат и поред уредности исправе лица, које је задржао, држи, да га треба одвести до најближе жандармеријске станице, да би се уверио, да није синвалирано.

Агенат приликом задржавања лица и одвођења било у жандармеријску станицу било у полицију сигурности, показује им одмах плаку, на којој се налази грб женевског кантона са изрезаном ознаком „агенат женевске полиције сигурности“.

Лицима, за која држе, да ће покушати да беже, или да се боре, мете на десну руку меноте. Меноте се састоје из једнога конопчића у дужини 20 см., на чијим врховима налазе се утврђена два дрвета дужине 10 см., а ширине 2 см.

2. *Женевски агенат у парку, позоришту, курсалону и базару.* Ту му је дужност да пази на сумњива лица, нарочито на лопове, који краду из џепова. У базарима пак паже на лица, која краду било као клептоманисте било из навике или од потребе.

3. *Женевски агенат на збору.* Збор се може држати било у затвореном локалу било у отвореном простору. Ако је збор у затвореном локалу, шаљу се у њ обично два агента, који су најинтелигентнији, а који су сасвим непознати публици. Када је збор на отвореном простору, шаље се више агената, а међу њима поверава се двојици, да тачно реферире о ономе, што је говорено на збору.

4. *Женевски агенат у случају већих нереда.* Нереди се обично дешавају било у позоришту било у каквом затвореном локалу било на улици. Агенти се старају тада да стипају масу, а често пута, да је одведу на друго место, а не оно, на које је намерна, да се крене. Но често пута морају да употребе и грубу силу, да би спречили масу да изврши оно, што је намерна да учини. Тада се служе боксом, јер га сви без разлике одлично познају.

5. *Женевски агенат на трагању.* Трагање за једним зликоцем може се вршити било према денунцијацији било према сведоцима сведока било према знацима нађеним на лицу места извршенога злочина или престопа.

а, *Трагање на основу денунцијације* врши се с успехом, јер денунцијанат обично саопштава личне односе деликвентове и његов лични опис. Агенат у том случају запиткује суседе и остале, који му могу дати податке о лицу, које га интересује, и, на основу података, које је збрао, прави сињалман, који се приближује *portrait-parlé*-у. Каткад добија и слику;

б, *Трагање на основу сведоцима сведока* врши се такође с успехом. Од сведока, који су видели, када је кр. дело извршено, агенат се стара да добави што више података и што тачнији сињалман лица, које је дело извршило;

в, *Трагање на основу знакова нађених на лицу места, извршенога злочина или престопа.* У овом је случају извршилац кривичног дела непознат, али и поред највеће пажње мора иза себе да остави ма какав траг. На основу тих трагова може се утврдити идентитет лица, које је кривично дело извршило. Ево тих трагова: отисак прстију и руку на собним предметима, отисак стопала, величина раскорак, на основу које се одређује висина стаса лица, које га је учинило итд. Ове трагове чувају агенти, да се не униште, а хемичар, који ради у санитарској полицији фотографише их, а оне, које ваља у гипсу израдити, гипсира.¹⁾

б. *Женевски агенат у филиатури.* Полиција у већини прилика мора брзо да дѣла, но често пута она то не сме да чини и успех зависи од што већег и тешњег надзора над лицем, које је интересује. Над таквим лицима полиција мора

¹⁾ За израду овог дела, који говори о траговима, послужила смо са поред личног искуства и делом L' Identification од Dr. Locard-a.

да води сталну, свакодневну, најскривенију контролу. Само таквом контролом многа лица падају у замку било стога, што се ухвате на флагрантном делу било стога, што су прикупљени податци, који су довољни, да се могу лишити слободе.

Филиатуру врше по правилу три лица, по изузетку обично два, а врло ретко једно лице. Код ње је главно, да лице, које је подвргнуто контроли, трагању и не сумња, да се пази на њ. Ако је лице, које треба пратити, на улици, за њим се крећу три агента. Један агенат иде на одстојању од 40, 50 и 100 метара од њега, други на истом одстојању од првога агента, а трећи с противне стране улице готово упоредно с другим агентом. Чим први агенат примети, да је опажен од лица, које прати, склања се и на његово место долази агенат, који је био иза њега. Ако и он буде опажен, на његово место долази трећи агенат. Први агенат за то време баца у какву познату радњу свој шешир и меће качкету и свлачи капут и остаје у блузи, те тако прерушен заузима понова своје место, ако то потреба захтева.

Када је пак лице у стану, кафани, агенти га сирвејирају из такве даљине, да се ни најмање не може посумњати на њих.

7. *Женевски агенат у ноћној патроли.* Сваке суботе, а у случају потребе и дваред преко недеље, 30 агената женевске полиције сигурности врше ноћну патролу. Ово вршење ноћне патроле врло је интересантно по начину, на који се врши. Агенти, који је врше, носе на ногама каљаче, да им се кораца не би чули, а у руци ланterne. Цела Женева подељена је на квартове и патрола се врши редом по квартовима. Сваку улицу обилазе по два агента заједно. Њихова је дужност, да свако сумњиво лице зауставе и претресу, па у случају потребе и одведу у најближу жандармеријску станицу. Приликом вршења ноћне патроле нарочиту пажњу обраћају на златарске радње и банке. Да би што бољи надзор водили по златарским радњама, добијају *passer-partout*, којим отварају врата од ходника, прегледају га, па према потреби силазе у подруме, а пењу се и на остале спратове куће. За све време прегледања бацају у кратким размацама светлост из лантерне тамо, где желе да виде, има ли чега. По извршеном прегледу у једном кварту, крећу се посебице другом кварту, где настављају исти посао.

Са агентима, који врше ноћну патролу, налази се увек један бригадије — шеф, два бригадијера и четири подбригадијера.

Ноћна патрола отпочиње од 12 часова, а свршава се у 5 часова у јутру.

Први састанак бригадије — шеф даје агентима још у бироу, да не би ишли сви заједно, и, ту, на првом састанку примају сви куверту, у којој се налази план улица, које имају да обиђу и место и час идућег састанка. Тако иде редом докле не обиђу све квартове.

8. *Женевски агенат у приватном животу.* Од једног агента не тражи се само да је вредан и способан полицијски службеник, већ и да својим понашањем и владањем у приватном животу улива респе-

кат грађанима. Женевски агенти готово сви су такви, те стога није ни чудо, што уживају лепе симпатије у целој Женеви и што им публика чини све могуће услуге.¹⁾

Стеван Д. Годорић

ДЕГЕНЕРАЦИЈА И КРИМИНАЛИТЕТ

Adolphe Prins

Било је то нешто мало више пре једног века, у епоси умножавања злочина, када се живо дискутовало о томе, да ли злочину треба противстати строга казна или благошћу. *Joseph de Maistre*, у хладном Петрограду, био је за целата, док је *Beccaria* под зрацима италијанског сунца био за хуманитета. Данас, у 1909 год., дискутују се иста питања и са истом живошћу пред новом злочиначком војском.

Која су најбоља средства за одржање друштвеног реда?

То је, у главном, тек од пре 50 год. Како је друштво прибегло хуманитарним мерама у борби против криминалитета; може се слободно рећи да му труд у овом правцу није био узалудан.

Почело се прво са полагањем на режим казних завода, и свуда су подигнути сјајни казни завод.

За овим су наде положене у основну наставу, и школе су умножене.

По овоме смо мислили да треба обратити много већу пажњу на радничко домаће огњиште, и раднички станови умножени су.

Најзад се приступило побољшању јавних естаблишмана и развићу социјалне превенције и милосрђа.

Било је разлога да се све ово учини, и добро је учињено.

Али оптимисте не могу тврдити, да је криминалитет много сузбијен. И, ето, због чега се данас чују озбиљни вапаји: нисмо ли грешили употребљујући претерану благост? Не би ли било целисходно да се вратимо батинама и да проширимо примену смртне казне? Није ли потребно дати правосућу оштрије оружје од овога које данас притежава?

Мислимо, да нико не жели, да се за модел XX века узме оно што је у XVIII веку називано: „*Oseultiv човек*“ (*l'homme sensible*). Тип овај, као што је познато, блиски је сродник типу свирепог човека. Ми мислимо, са многим другима, да се и у нашој епоси врло често претерује са осетљивошћу; да осетљивост није осећај хуманитета нити правосуће већ, напротив, опасност за сигурност народних класа. Ми налазимо, да је веома страшно, кад морамо констатовати, са објављеном судском статистицом, да у 1907 год. нису пронађени извршиоци 30.000 законских повреда, међу којима је 6000 злочина.

Ми тако исто мислимо, опет са многим другима, да треба појачати полицију, по-

оштрити казну за повратнике и не ослобођавати, осим врло ретко, доживотне осуђенике.

Али, кад се ово и каже и учини, опет није све казано и учињено. Одбрана друштвеног реда, ствар је веома сложена. Нама проблем одприлике овако изгледа:

Цивилизовано друштво притежава огроман резервоар криминалне снаге, која се распростире у свима правцима. У колико се резервоар празни, у толико више прима нових притока, тако да се ниво стално пење.

Све социјалне студије последњих година доказују, да су бедеми, којима се друштво ограђује од зла веома слаби, и да се прави лек састоји у бољем обрађивању саме земље, кроз коју ове притоке буше себи корито.

Да би се о овоме убедили, уђимо са лекарима, физиолозима и педагозима у затворе, азиле и школе. Уђимо у радионице и нечисте станове; загледајмо у мале улице и њорсокаке великих центара. У свима овим местима, специјалисте које нас прате показују нам анормална и дефективна створења: децу, одрасле и старце.

Називи су многобројни: чуђево како се говори о дегенерисаним, нервним или невропатичним, затим о хистеричарима, епилептичарима, алкохоличарима, идиотима, блесанима и глупацима. Енглези их називају „*Foible minded*“; Немци, „*Mindervertigen*“; Фламандци, „*Minder-veordigen*“; Французи: „*Inssufisants* или „*Inférieurs mentaux*“ или „*Anormaux*“.

Ове различите речи одговарају манифестацијама једног истог феномена. Испитујући законе развитка мисли и услове човечје психичке формације, констатује се код многих индивиду-а један дефицит, који се не може поунити. За предмет који нас занима сви ови разни облици могу се поделити у две велике категорије.

Постоје два ступња несавршенства. Несавршени у првом ступњу способни су за извесне, веома ограничене радње. Кад се ставе у повољне прилике и потичне дужем режиму заштите и специјалног васпитања, могу успети да сами себи прибављају средства за живот.

Несавршени у другом ступњу неспособни су за сваки прогрес и, како изгледа, осуђени су на пропаст. Ни једни ни други, пак, не достигну никад средњи ниво хуманитета. Они собом повлаче скуп болесног наслеђа, које наслеђе погоршава правилност њиховог физичког активитета, са гледишта физичког код њих се увек констатују поремећаји чула и нервних центара, а са гледишта моралног импулзивност и одсуство контроле над самим собом, или одсуство воље. Може се казати да код њих постоји двогуби узрок инфериоритета. С једне стране, њихова моћ резоновања и суђења тако је редуцирана, да заједничко васпитање нема никаквог утицаја на њих. С друге стране, опет, њихова способност хтети и радити толико је закржљала да су, остављени искључиво својим силама, неспособни да се брину о себи. Ако се о њима неко други не постара, они постају опасни и за себе и за друге.

Са гледишта моралног то је доиста једна велика природна загонетка зашто за једне, приликом рођења, постоји дозвољно услова за нормални развитак, док за друге ови услови постоје у слабој мери, а за треће никако их и нема.

Ма како, у осталом било, феномен је ту, и да би се схватио његов утицај на развитак криминалитета, потребно је довести га у везу са утицајима друштвене средине.

Пре свега извесно је, да ненормалних и дефективних има свуда, у свима редовима друштва: у врховима интелигенције, код богаташа, код сиротиње. Сама пак дегенерација манифестује се у најразличитијим облицима.

Интелигенција има своје ненормалне. И ако се не може допустити, са *Lombroso*-м и *Nordau*-ом, да сваки велики талент има својих аномалија, ипак је несумњиво да међу интелигенцијом има више дегенерисаних бића. Очигледних примера за ово пружа нам историја литературе и уметности.

Нећемо помињати геније, као што су били *Pascal* и *J. J. Rousseau*, чији су недостаци познати, већ помињемо мање чувене, као н. пр. *Hoffmann*-а, творца *фантастичких прича*, чија је појезија, под утицајем халуцинација, по тврђењу *Heine*-а, била болесна.

Edgar Poe, писац *Чудноватих историја*, син једне туберкулозне, путујуће глумице и једног пијанца алкохоличара, био је дигсоман као и отац му, и умро је у делиријум-тременсу.

Морфинист *Queneau* описао је најлепшим стилем страховите кризе, у којима је губио свој разум.

Један од претходника романтизма *Coleridge*, творац лиричких балада, тражио је такође полета у морфијуму.

Ту је, најзад, *Baudelaire* и још многи други, који су показали несумњиве знаке анормалитета, и који су, можда, у својим нервним болестима прелили способност за новим опажањима и непознатим сензацијама.

Али, оставимо ове изузетке.

Једина ствар која нас овде интересује, то је, да умно и морално несавршених има и код богаташа и код сиромаша, и да друштвена средина има, и код једних и код других, огромног утицаја на индивидуално несавршенство.

Богаташи притежавају многобројна средства за одржавање слабих духом и вољом. Они их могу пристojно неговати па и сакрити. Најзад ту је новац који, по спољашности, подржава и најслабије организме. Ну, и поред свега овога, кад несавршенство дође у додир са поквареним квасцом друштва, и код самих богаташа подлеже зарази.

Трулеж, која произлази од скандалозне литературе и болесних нарави; болесно ленствовање једног поквареног света, претерана раскош, уображена сујета, необуздана жеља да се по сваку цену врше конвенциони гестови, — све ово производи, и поред привелегија богатства, огромне скандале и жалосне свршетке. И тада ми, са целом јавношћу, присуствујемо „светском“ злочину.

¹⁾ Можда смо се у овом излагању женевске полиције сигурности на неким стварима задржали више а на неким мање, можда смо по што-шта сасвим и изоставили, но ипак и поред свих маха, које можда има ово излагање, држимо, да смо успели, да пружимо поштованим читаоцима верну сличину уређења те полиције у Женеви. Писац.

Са изузетком неколико страсних злочина, ови „светски“ злочини исто су тако ниски и вулгарни, као и остали злочини, и готово су увек дело несавршених бића, која су подлегли горњим утицајима.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

УБИСТВО ОДМЕТНИКА АНЂЕЛКА — БЕЛЕ

(НАСТАВАК)

Да би са овим зликовцем свршио што пре, док се не би удружио са другим рђавим људима и нашао склоништа код јатака, потребно је тражене жандарме одмах упутити. Са мном су овде командир одреда и начелник среза рамског.

Други телеграфски извештај од 4. Јула: „Јуче сам извршио потеру по кукурузима, појатама и другим местима, но без успеха. Ну надам се успеху, јер сам ноћас нашао јатака и уговорио да га приволи да дође у кућу овога, где би га ухватили друге новости нема“.

Трећи извештај телеграфски од 4. ист. месеца:

„И јуче прође дан без резултата. Зликовац је опазио енергичну потеру и гоњење, па се уклонио даље од Средњева. На тремеђи рамског, звишког и голубачког среза развио сам рад и у овим крајевима, но кукуруз густ и велики као гора, не види се коњаник из њега. Извештен сам да је Анђелко пред ономадашњом потером једва умакао и само на начин што се сав загнурио у Пеку, докле га потера није мимоишла, — том приликом нашли смо његову пушку острагушу, коју је одбацио, пошто је оног војника сталног кадра ранио и брзометку му отео. Анђелко не сме у куће да свраћа, широког се поља још држи. Дошао сам у везу и ступио у разговор са многим овамошњим рђавим људима, који Анђелка виђају и знају му за кретање, но веле да чекају уцену, па да ми га издаду.“

До овог часа добио сам 16 жандарма. Очекујем и ресто по тражењу“.

Четврти телеграфски извештај од 9 Јула гласи:

„Последњи пут примећен је и виђен у први сумрак одметник Анђелко 5. ов. м-ца око рабровачких воденица, места 3 сах. удаљеног од Средњева. Од тога доба нигде се не чује жив, По све дневне повре и поверљиви људи који непрестано крстаре по овоме, звишког и голубачког срезу, такође ништа нису могле о Анђелку сазнати. Лако је могуће да је се уклонио из овога округа пошто се енергично гони и несигурним осећа. Остаћу овде још неколико дана у очекивању не би ли се Анђелко опет негде јавио.“

Од траженог броја жандарма овде је стигло свега 31. Чујем да ми је уцућен већи број, но да их је у Пожаревцу задржао окр. начелник, што би била грешка, ако је тако.

Пети телеграфски извештај од 9 Јула:

„Данас око 10 сах. пре подне, одметник Анђелко, удучио је прилику кад је потера била на другој супротној страни, па прикривен у једном густом багремару,

сачекао је на њиви, место Маслово атару општине Чешљеве Баре, Стевана М. Недељковића, брата писара оп. Средњевске и из три пуцња на место убио.“

Том приликом случајно и далеко од овог места залутала зрна обране једног јунца и једну краву. Брзом потером од преосталих жандарма у Средњеви, пронађен је одметник у лугу реке Пека.

Ту је пристигла и остала потера, па се развије пушкарање између ове и одметника, које је трајало у размаку читав сахат, док се најзад одметнику није изгубио сваки траг у непроходном лугу Пека. У бежању одметник је изгубио опанке и шипку од пушке. Од повре нико није ранен. Понова молим да ми се што пре упутити тражени број жандарма, јер је садањи недовољан (65) да се село Средњево и они којима одметник прети чувају и да преостане потребан број за проналажење и успешно гоњење Анђелка. Сејаке да употребљавам за повре не могу једно што су у великом пољском раду, жетви и вршидби.

Приметио сам да има људи, који би се заложили да одметника пронађу и прокажу, они чекају на уцену, коју опет није могуће одредити што није истекао закони рок да се одметник огласи за хајдука и уцени.

Услед јаког напора у потери, сви се не осећамо добро са здрављем.

С тога би добро било да се амо на службу упутити Вељко Рамадановић, коме су ови крајеви познати, те би с тога и као одморан био од користи.

Овде би имао да додам још и ово:

Огромна већина живља овог краја народа никако неће да казује да је одметника срео, видео, с њим разговарао или ма шта о њему сазнао, сигурно из бојазни и страха од освете. Све моје упозоравање на вршење те грађанске дужности остало је без успеха. Дешавало се да после дан — два сазнам обилазним путем. После неког времена — дан — два сазнам да је некога одметник срео и од овога хлеб узео; да је с тим и тим говорио и распитивао за потеру; да је пред тога и тога изашао и тражио дуван, хлеб и т. д. Бивало је да су одметника многи при гоњену од повре и његовом бежању видели, срели и т. д. али нико потернике у тај мах неће извести на коју је страну измакао: на ком се месту склонио ит.д. Због чега сам морао да тражим, да се према оваквим људима предузимају законске мере и строго кажњавају. Па и овог јутра, када ће погинути Стеван Недељковић, срео је Анђелка близу оног места на коме је овај убијен рођени отац Стеванов, који се с мном тог дана састајао и који ми нехте казати да је Анђелка тог јутра видео, већ он је то казао пошто му је син погинуо. Вели, нисам знао да ће на мог сина да наиђе. Мислио сам да га је прошао и отишао за Чешљеву Бару.

Шести телеграфски извештај од 9 ист. месеца:

„Јуче подигнута јака потера од пешака и коњаника, претресла је цео простор од Градишта па све уз Пек до Раброва у ширини преко 10 километара по

коме се је до сада одметник Анђелко кретао и виђао, но није га могла наћи, те је тако свршена без резултата. Данас око 11 часова пре подне одметник Анђелко изашао је из једног кукуруза између села Кусића и Браничева и зауставио је на путу Љубомира Стевановића из Кисијева, који је пошао у Царевац на прошевину, па му предао два писма, једно упућено начелнику среза рамског, а друго капетану војног слагалишта овде у Средњеви. У оба писма одметник јадикује како је морао да остави кућу, жену и децу и оде у хајдуке због вршеног притиска над њиме од стране општинске власти, па се зато сада њима свети. — У тим писмима и даље прети председнику и писару општине средњевске, изјављујући да ће улучити прилику и побити их па ма их још већи број жандарма чувао. Кад то изврши, јурнуће у село побити што дохвати, а уверен је, вели, да ће том приликом и сам погинути. — Баш у том времену и у близини овога места на коме је Анђелко писмо предао, крстарило је једно одељење од пет жандарма, и одмах по пријему писма Анђелкових упутно сам колима 20 жандарма у том правцу, који су после кратког претресања кукуруза на 1500 метара од оног места, на коме је Анђелко она писма предао, наишли га и пушкарани се кратко време, јер је Анђелко и овога пута успео да се дохвати провала и лугова и у њима изгуби. Половина жандарма (од 60) колико их свега имам, наоружана је маузер-кокином пушком и Анђелко је могао, који има брзометку, овога пута да умакне само због тога, што је онај жандарм који је Анђелка први спазно, најближи му био и пуцао, имао кокину пушку која га је још и слагала, а на кога је Анђелко три пут пуцао, док је овај успео да рђав метак замени другим. Међу њима има само мали број који су учествовали и вични гоњењу хајдука и да је и то један од узрока зашто је Анђелко већ у три маха успео да испред повре умакне. Све мере и све моје стечено искуство у оваквим приликама употребити да се до дозвољеног резултата дође, али би се до њега и много лакше и брже дошло кад би ми био послат тражени број жандарма и кад би Анђелко за хајдука био оглашен и уцењен.“

Седми телеграфски извештај од 13. јула гласи:

„Данашња потера од жандарма успела је да одметника, — хајдука — Миловановића у непрегледним кукурузима и врбацама убије, после његове кратке обране.“

Опширан извештај поднећу по моме повратку“.

А ево, како је убијен Анђелко.

Још 12, јула у вече направио је г. Тодорић распоред повре за 13. на овај начин:

Одредио је 10 четица од 5—6 људи. У свакој таквој четици било је по неколико жандарма и по 1—2 потајника.

Прву четицу предводио је срески начелник г. Пантелић, другу г. Рамадановић, трећу г. поручник, командир жандармеријског одреда, четврту писар среза рамског, г. Станимир Димитријевић, пету

писар начел. окр. пожаревачког Живота Спасојевић, шесту Милан Матић деловођа општине Печаничке, а VII, VIII, IX и X изабрани за то поднаредници. Пет од ових четица имале су задатак да претресу све кукурузе, стаје и остала места почев од Средњева до Пека, на низ Пек до села Кусића, а других пет имале су да отпочну претрес од Кусића и да иду у сусрет првим пет четама. Прелазак преко Пека имао је да чува начелник среза голубачког са људима за то одређеним. Тодорић је пак остао у Средњеву с малим бројем жандарма да прима извешћа и даје упутства за правац кретања потера а и да шаље потпору тамо где је буде требало послати. (свршиће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине стојничке, актом својим Бр. 867, пита:

»Према пропису § 9-ог закона о поступку судском у грађанским парницама, општински суд надлежан је, на захтевање поверитеља (§ 6,) да стави забрану, на покретну ствар дужника, која се у домаћају општине наша буде, пошто предходно поверитељ то захтева, и писменим актом то тражио буде, а у исто време испуни услове прописане у §§ 378, 379, 398 и 399, грађанско судског поступка, о чему мора суд општински своје решење донети по наплати таксе, и решењем известити повериоца, дужника као и одређеног староца, пописате покретности.

За стављање забране прописана је такса у тач. 175 закона о таксама, да се на вредност до 400 динара, наплаћује такса, 2. динара, преко 400 динара на сваку стотину још по 0.50 дин.

Један новчани завод из Вар. Младеновца, послао је овоме суду оригиналну меницу, којој је рок протекао, па је тражио, да се за обезбеду меничног дуга у 90. динара удејствује забрана на покретност дужника, и приложио је уз акт таксе 1.25 динара, на вредност менице од 90 динара.

Како је суд овај дотле наплаћивао таксу за забране по тач. 175 зак. о таксама, то је тражио од овога завода да пошаље још неплаћене таксе у 0.75 динара па ће суд даље по закону поступити.

Завод новчани није хтео више таксе послати, јер вели да суд општински наплаћује таксу по пропису § 23 грађанско-судског поступка, на вредност спора 3% јер општински суд не може вели наплаћивати таксу по тач. 175 закона о таксама већ само државни Првостепени Судови.

Моли се уредништво да изволи послати суду овоме објашњење, да ли општински суд треба да наплаћује таксу при тражењу забране, по § 23 грађанског суда поступка или по тач. 175 закона о таксама?»

— На ово питање одговарамо:

О томе, како општински судови наплаћују таксу, уредништво је давало то-

лико обавештења, да би ово питање требало да остане без одговора, јер оно казује, да деловођа не чита оно, што се у листу износи, него се обраћа са питањем само онда, кад што њему затреба.

Али како је оно везано за један случај, чија расправа зависи од одговора уредништва, оно одговара: да општински судови наплаћују таксу за забране по § 23 грђ. суд. поступка а не по т. 175 закона о таксама.

Према томе, на вредност менице од 90 динара суд је могао наплатити таксу из тачке а § 23. 3% — 2.70 дин. за решење 1 динар по тачки б. и колико још изађе такса из тачке г. поменуте законске одредбе.

II

Начелник среза рамског актом својим Бр. 10176, молио је да се да одговор на питање изложено у реферату писара г. Тршића које гласи:

»Од про извесног времена чешће су казне од стране војних власти над обвезницима сходно чл. 72 тач. 7 зак. о устројству војске. У већини по овим казнама наплате се траже одмах, или екзекутивно, или са кратким роком од 15 и 20 дана, па кад се ове не изврше благовремено, траже се изјашњења, те тако и овога — извршиоца — чека казна по наведеном зак. пропису до 300 динара.

Како је закон о устројству војске у супротности са постојећим грађанским зак. имајући у виду предња наређења, то молим за објашњење:

1. Јесу ли решења о новчаној казни војних власти одмах извршна, и у коме року мора да се казна наплати.

2. Има ли извршиоц право на екзекут. наплату кад изриком такво наређење војних власти постоји:

3. Како ће се наплата да изврши у остављеном року од 15 и 20 дана, кад мора да се прода имовина кажњенога и

4. Хоће ли извршиоц кад се наплата продајом изврши, сносити накнаду наплате по тужби дотич. обвезника кад решење по жалби буде поништено. (јер је и оваквих случајева било)«.

— На ово питање одговарамо:

Члан 72. закона о устројству војске, који одређује казну за обвезнике и органе власти, који не изврше тачно оне дужности које су им овом одредбом наметнуте, ништа не говори о томе: има ли места жалби против ових осуда или не. Исто тако, он ништа не говори о категорији ових кривца нити о начину наплате

Чл. 85. који олет одређује казну за органе власти, кад не врше тачно наређења војних власти у случајевима позива војске на вежбу и службу, такође не одређује ништа ближе о овоме.

Он само чини изузетак у томе, што дозвољава, управо наређује извршење ових казна одмах.

Према овоме, кад закон о устројству војске као специјалац, ништа више не одређује по овим кривицама, онда се и категорија њихова и све остало, има тражити по начелима која је за то поставио општи кривични закон, и закон о чиновницима грађанског реда.

Полазећи одатле, одмах морамо констатовати да ове кривце улазе, у колико се бар на органе власти односе, у ред административно-дисциплинских кривица, јер долазе као принудна мера, да се органи власти марљивије одазову својим дужностима.

Према осталима оне су такође дисциплинске казне, са основом у одржању реда и дисциплине у војсци и код обвезника.

Против ових осуда има места жалби г. Министру Војном и по чл. 27. Устава и по чл. 7. закона о устројству војске, по коме он администрује војском, и ако се, као што смо напред рекли то не предвиђа самим члановима закона о којима је реч.

По величини казне, ове кривице према § 1. кр. зак. долазе у ред испуних кривица.

Према овоме, оне у смислу § 396. кр. закона и објашњења Касационог Суда од 11. јуна 1893 године Бр. 3932. застарелају у року од три месеца.

Извршење ових осуда мора се вршити с обзиром на § 28. кр. суд. поступка и § 471 грађ. суд. поступка према лицима која пису органи власти, а према органима власти с обзиром на закон о чиновницима грађанског реда, односно за општинске часнике с обзиром на закон о општинама.

Рокови од 10—15 дана које остављају војне власти за извршење ових осуда, узимаће се у обзир само тако, ако се не сукобљавају са предњим законским наређењима.

Војне власти увек умолити да кажу: јесу ли осуде извршене или не. Ово треба чинити у толико пре, што чиновници носе одговорност за свој рад по чл. 184 Устава без обзира на то по чијим су наредбама радили. А оваква питања могу чиновници чинити с обзиром на § 13. закона о чиновницима грађанског реда.

III

Аптанасије Илић, земљоделац из Шебета, пита:

»Наша задруга коју су сачињавали: Цветан, Атанасије и Ђорђе бр. Илићи из Шебета, у месецу мају поделила се. Том приликом подељене су зграде и сво покретно имање, а остали су неподељени усеви док се са имања не скупе. Сада је жетва свршена и треба да се приступи деоби жита, по између задругара постала је завада јер не анају како се треба делити. Тако, једни траже да се жито дели на браћу — делничаре а други пак траже да се дели на чељад, то јест према броју људи.

У законима или није тачно предвиђен овакав случај, или ми као неписмени људи незнамо и не разумемо закон.

Зато ја овим покорно молим уредништво за нужно и што скорије обавештење по овоме.

Напомињем, да су приликом делидбе у месецу мају све њиве биле пооране и засејане помоћу целе задруге, а и семе задружно, а у амбару жита није било ништа које би требало делити«.

— На ово питање одговарамо:

Кад, на жалост, једна заједница браће не може да се одржи, него дође до деобе, онда се треба старати, да та деоба

у истини буде братска, и да браћа и после деобе задрже међусобне братске одношаје. То се може постићи само тако, ако код свију деобника буде готовости да подела имовине буде правична.

Шта је, пак, право, то браћа треба да осећају и без нарочитих прописа законских и савета туђинаца.

За овај случај, који је овде истакнут, закон ништа нарочито не говори, те и уредништво не може да каже како је строго по закону.

Али оно налази, да подела треба да буде по мери рада и труда, колико је који унео од чланова заједнице те да се усеви засеју, обраде и среде.

Према томе, не треба делити усеве на три дела, колико је брата, него по броју оних, који су радили ове усеве.

И како се зна, да деца на селу почињу и могу озбиљно радити већ од своје петнаесте године, то треба за све и мушке и женске чланове од петнаесте године на на више узети раван део као и за пунолетне чланове заједнице.

Децу испод 15 година не треба узимати у обзир при деоби, јер је њихов труд и рад већ безначајнији.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Драгић Радовић, осуђеник београдског казненог завода, родом из Заблаћа, ср. поцерског, чију фотографију износимо, побегао је 5. тек. м-ца из Топчидера, где је био на раду. *Драгић* је стар 23 год., високог раста, црне косе и бркова, угаситих очију и у опште пр-

гаће и кошуљу и на ногама опанке. — Денеша београдског казненог завода Бр. 4035.

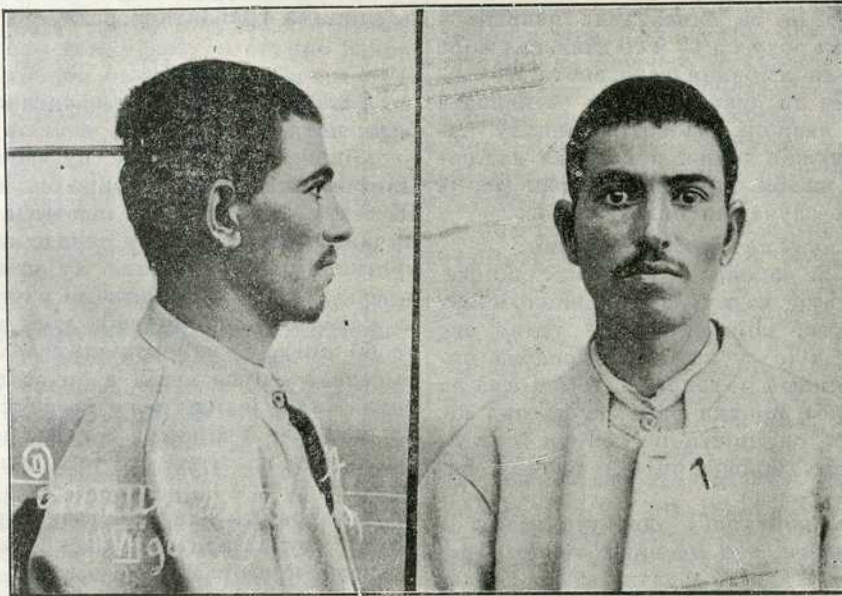
Душан Милојковић, тежак из Моравца среза моравског округа нишког, 17. пр. м-ца извршио је убиство над Миливојем Миљковићем, јаком, па је затим побегао. *Душан* је стар 22 год., у лицу пун, малих брчића, и опште плав. — Денеша начелника среза моравског округа нишког Бр. 9139.

Вујица Вуловић, притвореник среза лепеничког, родом из Малих Крчмара, који је био на лечењу у болници, 1. тек. м-ца побегао је из исте. *Вујица* је стар 18. година, малог раста, у опште плав, у сељачкоме је оделу, на ногама има опанке, а на глави шубару или шајкачу. — Денеша начелника окр. крагујевачког Бр. 15814.

Милан Стевановић, из Крњева, сазнавши да је осумњичен за крађу извршену Ари Филиповићу, месару из Јагодине, побегао је незнано куд. *Милан* је стар 18. год., средњег раста, плав, без бркова; од одела има на себи: црну антерију, панталоне, на глави шајкачу, на ногама опанке. — Денеша начелника среза беличког Бр. 15873.

Сава Н. Вравалац, колнер из Паланке, ноћу између 1. и 2. тек. м-ца извршио је опасну крађу своме газди Љубомиру Симићу, кафенији онд., и побегао. *Сава* је стар 30 год., средњег раста, у опште црномашаст; у старом је цивилном оделу, на глави има шубару, а на ногама беле платнене ципеле. — Денеша начелника среза јасеничког окр. смедеревског Бр. 16549.

Милутин Павловић, коцкар, из Велике Дренове, ср. трстеничког, који одговара за покушај убиства, побегао је 6. тек. м-ца из ондашње окружне болнице, где је био на лечењу. *Милутин* је стар 24 год. средњег раста,

номањаст; од особених знакова има: белегу од пелцовања неправилна облика, величине $\frac{8}{2}$ см. на средини леве мишице; белегу од пелцовања неправилна облика, величине $\frac{75}{3}$ см. на средини десне мишице; по врату, лицу и грудима има пуно црних незнатих младежа; белегу од посекоштине у облику праве линије, правца когос, величине 3 см. удаљена за 7 см. испод левог краја леве кључне кости: на себи има

у опште смеђ и малих бркова. — Денеша начелства округа крушевачког Бр. 8992.

Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за свима побеглим личностима учине најживљу потеру, и у случају проласка стражарно их упуते властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или денеша.

Т Р А Ж Е С Е

Зорку, кћер Вељка Јовановића, онд. кафеније, која је 2. тек. м-ца отумарала од своје куће незнано куд, тражи Управа Града Београда, ради предаје родитељима. *Зорка* је стара 20 год., средњег раста, добро развијена, црне косе, у лицу смеђа, од одела имала је на себи костим хаљину и црну сукњу, а на глави зелен шешир. Скреће се пажња нарочито пограничним властима. — Акт Управе града Београда Бр. 36172.

Гвоздена, сина Радована Николића, из Крушара ср. параћинског, који је 26. пр. м-ца отумарао од своје куће, тражи срески начелник, ради предаје родитељима. *Гвозден* је стар 13. год., средњег раста, плав; на десној усни има младеж величине пшеничног зрна; на себи има кошуљу и гаће од памучног платна, на глави шајкачу, а на ногама пресне опанке са кајишима. — Денеша начелника среза параћинског Бр. 17623.

Нека све полицијске и општинске власти живо потраже нестала лица и пронађене упуते именованим властима, које су тражење објавиле.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Ноћу између 26. и 27. пр. м-ца непознати крадљивци, отворили су удешеним кључем канцеларију општине сунске и из затвореног ормана покрали сточне пасоше под овим бројевима: 8475, 8481, 8482, 8483, 8484, 8553, 8554 и 8555, а серија је С. С. X с VII. У исто време украли су и општински печат. Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на појаву ових пасоша. — Денеша начелника среза параћинског Бр. 17485.

К Р А Ћ Е С Т О К Е

15. пр. м-ца непознати крадљивци украли су једног коња Михаилу Димитријевићу, из Дебелог Луга. Коњ је црно-жуте длаке, на стражњој задњој нози има жиг В. 14. пук команде. — Денеша начелника среза поречког Бр. 6393.

Ноћу између 24. и 25. пр. м-ца непознати крадљивци украли су кола са коњима и амовима, Миливоју Гроздићу, и по том су побегли. Један је коњ матор 13. год., брњаст, а други 15. год., цветаст, у задњу ногу чарапаст и има жиг положено В. — Денеша начелника среза лепеничког Бр. 14881.

Непознати крадљивци украли су 25. прош. м-ца два коња Ђорђу Илићу, из Пољана, ср. параћинског. Један је коњ матор 5 год., алатасте длаке, цветаст, врло дугачког репа са жигом положено Т; други је, пак, матор 6 год., доратасте длаке, дугачког репа, и са жигом Е. — Акт начелника среза параћинског Бр. 17163.

Између 18. и 19. пр. м-ца непознати крадљивац украо је једног коња Стевану Јанковићу, из Црквенице, ср. ресавског, и то приликом кад је овај занобио у Болечу. Коњ је стар 8 год., доратасте длаке, велике гриве која пада с обе стране врата, без роваша, са жигом В. — Акт начелника среза грочанског Бр. 8626.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе и крадљивце.